

Resumo

Unidade 10

1. A crise do pensamento decimonónico e a cultura de fin de século:

O pensamento abstracto dese período segue soando a século XIX. Pero entre os aspectos de posible novidade cabe sinalar dous importantes: a ciencia abandona a linguaxe, e as filosofías inician unha pluralización de linguaxes que lles impedirá entenderse unhas coa outras, e mesmo recoñecerse mutuamente como tales *filosofías*. Segundo Nietzsche, a linguaxe establece limitacións para a vida mental.

2. A quebra da orde europea: a crise de 1914

A finais do século XIX e comezos do XX prodúcense uns desprazamentos lentos, pero inexorables: Prodúcense, entón, uns desprazamentos lentos pero inexorables: Rusia, con Prusia-Alemaña e Austria-Hungría, acode á chamada de Francia, que quere formar con ela unhas tenaces ao redor das dúas potencias xermánicas, aliadas trala derrota austrohúngara de Sadvá. Gran Bretaña, aínda que de mala gana, ten que abandonar o seu espléndido illamento para facer fronte á ameaza de Alemaña, que, con Alsacia e Lorena, aspira á hexemonía do carbón e a siderurxia, ao igual que ocorre coa da ciencia e a técnica, e dispónse a constituírse noutra gran potencia militar nos mares e a dominar os Balcáns, aliada co Imperio turco (motivo suficiente para que Rusia acepte a alianza con Francia). Xapón queda aínda moi lonxe, aínda que xa en 1905, derrotando aos rusos, pon o pé na vangarda do poder mundial. En Europa aínda non se fala abertamente de que Estados Unidos, ademais de estenderse enormemente no seu mercado interior, dá un gran paso cara ao seu protectorado sobre Latinoamérica, asumindo os restos españois no Caribe (Porto Rico e Cuba, aínda que esta sexa nominalmente independente). A primeira guerra mundial será o que sitúe a Estados Unidos na conciencia dos máis despistados europeos, antes que a segunda guerra represente a plenitude do seu imperio, xa como imperio virtualmente único dos países non comunistas.

A guerra de 1914-1918 provocou que se fundiran os tres grandes imperios anticuados (Rusia para dar paso a unha economía comunista) e o novo imperio dos apresurados intrusos alemáns.

3. As innovacións filosóficas, científicas e técnicas e a súa influencia na creación literaria

A finais do século XIX, coa mentalidade positivista como conciencia básica do período áureo liberal, sobre un fondo de progreso técnico e dominio colonial do mundo, empezan a saír á superficie da atención xeral algúns pensadores radicalmente desconformes co sentir dominante, desde puntos de vista por completo diversos entre si.

4. O existencialismo e o marxismo

O existencialismo é unha filosofía que posúe unha tintura pesimista e trágica, acentuada polo tratamento de temas como a morte, a angustia, as situacións límite, o absurdo da vida, etc.

O marxismo é o conxunto de doutrinas políticas e filosóficas derivadas da obra de Karl Marx, filósofo, economista, xornalista e revolucionario do século XIX e do seu amigo Friedrich Engels. Marx e Engels baseáronse na filosofía de Hegel e de Feuerbach, ambos alemáns, a economía política de Adam Smith, a economía ricardiana e o socialismo francés do século XIX para desenvolver unha crítica da sociedade que é tanto científica como revolucionaria. Esta crítica alcanzou a súa expresión máis sistemática na súa obra máis importante, *O capital: crítica da economía política*.

5. A consolidación dunha nova forma de escribir na novela

A finais do século XIX a novela empezou a experimentar un proceso de metamorfose en relación cos modelos que ata ese momento se tomaran como referente. A influencia do Simbolismo tamén afectara ás concepcións realistas e naturalistas tan de moda entón.

6. O nacemento do heroe contemporáneo

Durante o século XIX, procedeuse ao esmiuzamento do personaxe mediante lixados sucesivos que anunciaron a súa completa desaparición en certas obras contemporáneas. A obra de Balzac representou a culminación do concepto de personaxe-tipo no que se resumen as características dunha clase social, profesión ou gran paixón.

7. A trama policial

A característica máis salientable deste xénero foi a articulación da trama en torno ao detective protagonista.

8. Autores e obras máis significativas

R. Gilbert Keith Chesterton: *Historias do padre Brown*. Paul Claudel : *A anunciación a María*. François Mauriac: *O neno cargado de cadeas*. Georges Bernanos: *Diario dun cura rural*. Marcel Jouhandeau: *Crónicas maritais*. Julien Green: *Léviathan*. Graham Green: *O poder e a gloria*. Miguel de Unamuno e Jugo: *Néboa*. Henry de Montherlant: *O cardeal de España*. Antoine de Saint-Exupéry: *O principião*. André Malraux: *A condición humana*. Jean-Paul Sartre: *A náusea*. Simone de Beauvoir: *O segundo sexo*. Jean Genet: *Milagre da rosa*. Samuel Beckett: *Molloy*. Albert Camus: *O estranxeiro*. Henry James: *As bostonianas*. Joseph Conrad: *Un proscrito das illas*. Marcel Proust: *Á procura do tempo perdido*. James Joyce: *Ulises*. Virginia Woolf: *Ao faro*. David Herbert Lawrence: *Os transgresores*. Thomas Mann: *Morte en Venecia*. Franz Kafka: *A metamorfose*, *O proceso*. Italo Svevo: *A conciencia de Zeno*. Elio Vittorini: *As mulleres de Messina*. Cesare Pavese: *Diálogos de Leucó*. Alberto Moravia: *A romana*. Nathalie Sarraute: *O planetario*. Michel Butor: *O emprego do tempo*. Margarite Durás: *O amante*.